

Arbetet med att få individer som uppbär ekonomiskt bistånd till arbetsmarknadsinsatser

Enköpings kommun

Maj 2023

Malou Olsson

Johanna Larsson

Kristian Damlin, certifierad kommunal revisor

Sammanfattning

PwC har på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Enköpings kommun genomfört en granskning av arbetet med att få individer som uppbär ekonomiskt bistånd till arbetsmarknadsinsatser.

Granskningens syfte har varit att bedöma om utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden samt socialnämnden säkerställer en ändamålsenlig process som leder till att individer som uppbär ekonomiskt bistånd får tillgång till arbetsmarknadsinsatser som kan leda till egen försörjning.

Utifrån genomförd granskning är vår samlade bedömning att utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden och socialnämnden **inte helt** har säkerställt en ändamålsenlig process som leder till att individer som uppbär ekonomiskt bistånd får tillgång till arbetsmarknadsinsatser som kan leda till egen försörjning.

Nedan ses bedömning för varje revisionsfråga. För fullständiga bedömningar se respektive revisionsfråga i rapporten eller det avslutande avsnittet "Sammanfattande bedömningar utifrån revisionsfrågor".

Revisionsfrågor	Bedömning
Säkerställer nämnden att det finns rutiner rörande tillgång till arbetsmarknadsinsatser?	Delvis
Säkerställer nämnden att det finns etablerade samverkansstrukturer för arbetsmarknadsinsatser, inklusive en tydlig ansvarsfördelning?	Delvis
Säkerställer nämnden att det finns former för uppföljning av arbetsmarknadsinsatser på individnivå?	Delvis
Säkerställer nämnden en tillfredsställande uppföljning och återrapportering av de kommunala arbetsmarknadsinsatserna och dess resultat på en aggregerad nivå?	Ja

Rekommendationer

Mot bakgrund av granskningsresultatet vill vi lämna följande rekommendationer till utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden och socialnämnden:

- att socialnämnden och utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden säkerställer att det finns upprättade rutiner för hur anvisning till arbetsmarknadsinsatser går till.
- att socialnämnden och utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden säkerställer en samverkan mellan försörjningsstöd och Jobbcentrum i syfte att i högre grad uppnå fungerande flöden för individer att komma till arbetsmarknadsinsatser.

- att socialnämnden säkerställer att det finns rutiner som tydliggör hur ofta och på vilket sätt den individuella uppföljningen skall gå till för insatser enligt 4 kap 4 § SoL.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Inledning	4
Bakgrund	4
Syfte och revisionsfrågor	4
Revisionskriterier	5
Avgränsning	5
Metod	5
Organisation och uppdrag	7
Granskningsresultat	8
Rutiner rörande tillgång till arbetsmarknadsinsatser	8
Etablerade samverkansstrukturer och en tydlig ansvarsfördelning	10
Uppföljning på individnivå	12
Uppföljning på aggregerad nivå	14
Samlad bedömning	18
Rekommendationer	18
Sammanfattande bedömningar utifrån revisionsfrågor	19

Inledning

Bakgrund

Cirka 182 000 hushåll i Sverige erhöll ekonomiskt bistånd någon gång under år 2021, vilket motsvarar ungefär vart tjugonde hushåll. Totalt betalades cirka 11,6 miljarder kronor ut. Antalet hushåll med ekonomiskt bistånd har minskat under de senaste åren, men biståndsbeloppet per hushåll har ökat. Enligt Socialstyrelsen är en förklaring till detta att den genomsnittliga period som ett hushåll fick ekonomiskt bistånd under året ökade något. Det vanligaste försörjningshindret bland vuxna biståndsmottagare är arbetslöshet.

Handläggning inom området ekonomiskt bistånd innebär ett dubbelt uppdrag. Det handlar dels om att utreda och pröva rätten till bistånd, dels att stötta individer till självförsörjning. Långvarigt behov av bistånd kan medföra ekonomiska svårigheter och socialt utanförskap med försämrad fysisk och psykisk hälsa. Det är därför centralt att arbeta förebyggande för att motverka detta.

Framgångsrika åtgärder i arbetet mot arbetslöshet ger arbetssökande möjligheter till en meningsfull sysselsättning i form av exempelvis utbildning, praktik eller arbete, samtidigt som kommunens kostnader för ekonomiskt bistånd kan minska. För att lyckas med detta krävs en fungerande samverkan med parter som exempelvis kommunal arbetsmarknadsverksamhet och Arbetsförmedlingen. För den som inte är redo för arbetsmarknaden kan behov finnas av samverkan med exempelvis hälso- och sjukvård och Försäkringskassan.

Oavsett orsak till uppbärande av bistånd är det av vikt att det finns en individuell planering mot egen försörjning och att uppföljning av insatserna sker.

De förtroendevalda revisorerna i Enköpings kommun har i sin risk- och väsentlighetsanalys funnit skäl att granska kommunens arbete med att få individer som uppbär ekonomiskt bistånd till egen försörjning.

Syfte och revisionsfrågor

Granskningens syfte är att bedöma om utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden samt socialnämnden säkerställer en ändamålsenlig process som leder till att individer som uppbär ekonomiskt bistånd får tillgång till arbetsmarknadsinsatser som kan leda till egen försörjning.

För att besvara syftet för granskningen har följande revisionsfrågor formulerats:

- Säkerställer nämnden att det finns rutiner rörande tillgång till arbetsmarknadsinsatser?
- Säkerställer nämnden att det finns etablerade samverkansstrukturer för arbetsmarknadsinsatser, inklusive en tydlig ansvarsfördelning?

- Säkerställer nämnden att det finns former för uppföljning av arbetsmarknadsinsatser på individnivå?
- Säkerställer nämnden en tillfredsställande uppföljning och återrapportering av de kommunala arbetsmarknadsinsatserna och dess resultat på en aggregerad nivå?

Revisionskriterier

Med revisionskriterier avses de bedömningsgrunder som bildar underlag för revisionens analyser och bedömningar.

Granskningen genomförs med utgångspunkt huvudsakligen i nedanstående revisionskriterier:

- 6 kap. 6 § kommunallagen (2017:725)
- Socialtjänstlagen (2001:453)
 - 3 kap. 5 § (socialnämndens insatser ska utformas tillsammans med den enskilde och vid behov i samverkan med andra samhällsorgan)
 - 4 kap. 4 § (nämnden får begära att den enskilde deltar i kompetenshöjande verksamhet)
 - 4 kap. 5 § (fortsatt försörjningsstöd får vägras om den enskilde avböjer deltagande i kompetenshöjande verksamhet)
- Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete (SOSFS 2011:9)
- Nämndernas styrdokument i form av exempelvis direktiv, riktlinjer etc. som reglerar arbetet med den berörda målgruppen

Avgränsning

Granskningen avgränsas till ovanstående revisionsfrågor. Granskningen avgränsas i huvudsak till år 2023.

Metod

- Genomgång av för granskningen relevanta dokument.
- Genomgång av utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden samt socialnämndens protokoll.
- Intervjuer med följande funktioner
 - Socialchef
 - Utbildningschef
 - Verksamhetschef öppenvård och myndighet
 - Avdelningchef vuxen och försörjning
 - Avdelningschef Joar Socia
 - Ett urval av socialsekreterare
 - Enhetschef arbetsmarknadsenhet
 - Ett urval av handläggare/coacher inom arbetsmarknadsverksamhet

De intervjuade har beretts möjlighet att sakgranska rapporten.

Rapporten är kvalitetssäkrad av Kristian Damlin, certifierad kommunal revisor, i enlighet med PwCs interna riktlinjer.

Begrepp i rapporten

I denna rapport förekommer både begreppen ekonomiskt bistånd samt försörjningsstöd. Försörjningsstöd är den del av biståndet som ska tillgodose hushållets mer regelbundna utgifter per månad. Denna består av riksnormen och av fem olika kostnadsposter som ligger utanför riksnormen (boende, hushållsel, hemförsäkring, arbetsresor, fackförening och a-kassa). Ekonomiskt bistånd är samlingsbegreppet för försörjningsstöd och bistånd till livsföring i övrigt, dvs. kostnader som uppstår då och då (exempelvis tandvård, glasögon etc.).

Organisation och uppdrag

Arbetet med arbetsmarknadsinsatser för försörjningsstödstagare innefattar såväl socialnämndens samt utbildnings- och arbetsmarknadsnämndens ansvar. Enligt socialnämndens reglemente ska nämnden fullgöra kommunens uppgifter inom socialtjänsten, med undantag av de uppgifter som ålagts vård- och omsorgsnämnden. Utbildnings- och arbetsmarknadsnämndens reglemente gör gällande att nämnden har huvudansvaret för kommunens arbetsmarknadsinsatser. Nämnden har även ansvaret för att fullgöra kommunens uppgifter när det gäller att ta emot och ge introduktion till flyktingar. Nämndens ansvarsområde omfattar därutöver även vuxenutbildning, korttidstillsynen enligt lagen om stöd och service till vissa personer med funktionsnedsättning (LSS) samt för kommunens aktivitetsansvar för ungdomar.

Arbetet med ekonomiskt bistånd bedrivs inom två enheter, som leds av en enhetschef och en gemensam verksamhetschef. Inom respektive enhet finns dessutom minst en förste socialsekreterare, som utgör närmaste arbetsledning i ärendehantering. Mottagningen tar emot samtliga nya ansökningar och genomför grundutredningen avseende rätten till bistånd, för att därefter föra över ärendet till insatsgruppen om fortsatt behov av bistånd bedöms föreligga.

De kommunala arbetsmarknadsinsatserna inom utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden hanteras inom Arbetsmarknadsenheten där ingår Jobbcentrum, Servicepoolen och OneDotZero. Servicepoolen erbjuder bland annat praktik eller arbetsträning för de personer som står långt från arbetsmarknaden eller har ett arbetshinder. OneDotZero erbjuder bland annat arbetsträning samt utveckling av social förmåga. Inom socialnämnden anordnas arbetsmarknadsinsatser inom Joar Socia. Försörjningsstödstagare som bedöms ha behov av stöd för att närma sig arbetsmarknaden kan bli hänvisade till en insats på främst Jobbcentrum eller Joar Socia.

Jobbcentrum samordnar arbetsmarknadsinsatser i Enköpings kommun, i samverkan med utbildningsförvaltningen, socialförvaltningen och arbetsförmedlingen. Verksamheten vänder sig till personer som är långtidsarbetslösa och saknar framgångsrik planering i ordinarie verksamhet, i behov av utökad stöd för att närma sig arbete eller studier och är motiverad till att närma sig arbete eller studier.

Jobbcentrum leds av en avdelningschef och där arbetar rehabcoacher, coacher, arbetsmarknadskonsultent, arbetsgivarkoordinator och en administratör. I juni kommer ytterligare en arbetsmarknadskonsultent även börja arbeta på Jobbcentrum. I samarbete med socialförvaltningen har Jobbcentrum en arbetsmarknadskonsultent som arbetar 50 % och resterande 50 % på Joar Socia. Joar Socia är en kommunal verksamhet inom socialnämndens verksamhetsområde för personer med olika arbetshinder där deltagarna får möjlighet till både arbetsträning och social träning där målet är att

deltagaren ska komma i arbete eller utbildning. På Joar Socia erbjuds utredning, kartläggning och vägledning.

Granskningsresultat

Rutiner rörande tillgång till arbetsmarknadsinsatser

Revisionsfråga 1: Säkerställer nämnden att det finns rutiner rörande tillgång till arbetsmarknadsinsatser?

I Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 2011:9) om ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete framhålls att den som bedriver socialtjänst ansvarar för att det finns ett ledningssystem för verksamheten, som ska användas för att systematiskt och fortlöpande utveckla och säkra verksamhetens kvalitet. Vidare ska de processer och rutiner som behövs för att säkra verksamhetens kvalitet identifieras, beskrivas och fastställas. Det kan därför finnas behov av att på lokal nivå upprätta kompletterande rutiner som närmare preciserar hur ovanstående ska gå till i praktiken.

I Socialstyrelsens skrift *Ekonomiskt bistånd - handbok för socialtjänsten* framgår att en dokumenterad planering kan bidra till att skapa en struktur i arbetet för såväl handläggaren som den berörda personen för hur den enskilde ska uppnå självförsörjning. Det åligger den enskilde att, efter förmåga, bidra till sin försörjning. I praktiken betyder detta att socialtjänstens bistånd inte är kravlöst, men kraven kan behöva anpassas utifrån varje person. Socialstyrelsen menar därför att *“En gemensam planering, där målet med insatserna framgår, liksom vilket ansvar som ligger på den enskilde personen respektive socialtjänsten ökar förutsägbarheten för den berörda personen.”*

I detta kapitel belyser vi hur nämnden arbetar för att stötta den enskilde till egen försörjning och huruvida det finns en tydlig struktur för detta.

lakttagelser

I kommun- och regiondatabasen Kolada kan utläsas att det skett en viss ökning av vuxna biståndsmottagare med långvarigt ekonomiskt bistånd sedan 2019. 2021 låg andelen på 51 %. Andel vuxna biståndsmottagare med mycket långvarigt ekonomiskt bistånd ökade från 2020 till 2021, år 2021 var andelen 26,1 %. Vid tid för vår granskning fanns inte statistik för år 2022 för ovanstående statistik inrapporterat i Kolada.

Rutiner

Socialnämnden har fastställt riktlinjer för ekonomiskt bistånd¹ vars syfte är att säkerställa en rättssäker handläggning (lika bedömning). Riktlinjen ska vara ett stöd i det praktiska arbetet/handläggningen. Det finns delar i riktlinjen som rör hjälp till självförsörjning och beskriver förväntningar på den arbetslöse. I varje enskilt ärende ska individuella vårdplaner och genomförandeplaner upprättas, där det ska framgå vilket mål den enskilde har för att nå självförsörjning, åtgärder på vägen dit samt behov av stöd från

¹ Riktlinjer för ekonomiskt bistånd är reviderade av nämnden 2023-01-24 § 21

socialtjänsten och övriga aktörer. Försörjningsstödsenheten uppges följa *Socialstyrelsens handbok för handläggning och dokumentation* samt *Socialstyrelsens handbok för handläggning av ekonomiskt bistånd*. I Socialstyrelsens öppna jämförelser för år 2022 har respektive kommun besvarat ett antal frågor kopplade till arbetet inom ekonomiskt bistånd- respektive arbetsmarknadsverksamheten. Enköpings kommun har inte besvarat frågan om de använder standardiserade bedömningsmetoden FIA, De intervjuade har bekräftat att det används ingen standardiserad bedömningsmetod. Inom ramen för granskningen kan vi konstatera att det saknas dokumenterade rutiner för hur anvisning till arbetsmarknadsinsatser ska gå till, vilket även bekräftas vid intervju med försörjningsstödsenheten.

Socialförvaltningen uppger att det finns ett ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete i enlighet med Socialstyrelsens föreskrifter. I förvaltningens rutiner framgår bland annat att kvalitetsledningssystemet ska fungera som ett stöd för personal i det dagliga arbetet och motiverar till att utveckla verksamhetens kvalitet. Dokumentationen av hur förvaltningen arbetar med kvalitetsaspekter medför också ökad insyn och öppenhet för förvaltningens arbete hos klienter, medborgare och andra.

Vid intervju har det framgått att socialsekreterare gör en bedömning på vilken insats som kan vara aktuell för klienten. Socialsekreterare skickar sedan kundnummer via e-post till teamledare som sedan har en ärendegenomgång veckovis med avdelningschef för Jobbcentrum och samordnare vid Joar Socia. Vid ärendegenomgången bestäms vilken insats som är mest lämplig för individen utifrån hur nära individen bedöms vara arbetsmarknaden. De intervjuade har gett uttryck för att den bedömning på insats som socialsekreteraren har gjort är av stor vikt när det tas beslut om vilken insats som blir aktuell. När det är bestämt vilken insats som är aktuell tar socialsekreterare ett formellt beslut för insats på Jobbcentrum enligt 4 kap. 4 § SoL eller enligt 4 kap. 1 § SoL för insats på Joar Socia. Socialsekreterare tar fram vårdplaner och genomförandeplaner på alla klienter som är en slags kartläggning som sedan delas med Joar Socia eller Jobbcentrum. Sedan genomförs ett uppstartsmöte med socialsekreterare, klienten och ansvarig handläggare/coach på beslutad verksamhet.

Joar Socias arbete och utbud

På kommunens hemsida framgår att på Joar Socia kan deltagare få möjlighet till både arbetsträning och social träning där målet är att deltagaren ska komma i arbete eller utbildning. Vidare framgår att på Joar Socia erbjuds utredning, kartläggning och vägledning. Vi har inom ramen för granskningen erhållit en rutinbeskrivning för inskrivning, uppföljning och avslut vid arbetsträning på Joar Socia. Vid intervju har det framgått att på Joar Socia erbjuds insatser upp till åtta timmar per dag. Vidare har det framgått att ibland kan det uppstå väntetid till en insats vid Joar Socia. Joar Socia har en blankett för *intresseanmälan/studiebesök Joar Socia* som är en slags första kartläggning vid första mötet med klienten.

Arbetsmarknadsenhetens arbete och utbud

Inom ramen för granskningen har vi inte tagit del av ett nedskrivet rutindokument som beskriver Arbetsmarknadsenhetens arbete. Arbetsmarknadsenheten har däremot ett

dokument i form av en presentation som bland annat beskriver utbud på Arbetsmarknadsenhetens verksamheter där Jobbcentrum är första väg in. I presentationen finns en processkarta för deltagare 18-65 år som har försörjningsstöd eller annan ersättning. I intervjuer framkommer att socialsekreterare inte preciserar vad för insats inom Jobbcentrum som personen bör erhålla. Vi har även fått del av Underlag inför Jobbcentrum men de intervjuade uppger att det inte används. Vid intervju har det framgått att när en individ skrivs in på Jobbcentrum används verksamhetssystemet Amea där individens kartläggning och individuella plan upprättas samt där all dokumentation kring varje individ sker. I intervjuer framkommer att Jobbcentrum erbjuder exempelvis försörjningsstödstagare insatser såsom coachande samtal mot egen försörjning och stöd vid upprättande av personligt CV. Jobbcentrum erbjuder insatser tre gånger per vecka. Individer kan få andra typer av insatser genom Arbetsmarknadsenhetens andra verksamheter, Servicepoolen och OneDotZero, där individer kan få möjlighet att erhålla arbetslivserfarenhet. Individer kan även vara på praktik hos andra arbetsgivare i kommunen. Genom Samordningsförbundet Uppsala län driver Jobbcentrum projektet "Jobbcentrum – din väg framåt" som ska erbjuda stöd och utveckling för individer genom samordning mellan kommunala enheter, Arbetsförmedling och andra parter inom befintlig lokusgrupp vid behov.

Av intervjuer framkommer att Jobbcentrum har ett något lägre inflöde mot tidigare och att det upplevs svårt att få till en högre tilldelning samt att det finns kapacitet för att ge stöd till fler försörjningsstödstagare. Inom lokusgrupp har det samverkats mycket kring detta för att se hur inflödet kan öka och om Jobbcentrum kan jobba annorlunda.

Bedömning

Säkerställer nämnden att det finns rutiner rörande tillgång till arbetsmarknadsinsatser?

Delvis.

Vi bedömer detta utifrån att socialnämnden har en fastställd riktlinje för ekonomiskt bistånd för att säkerställa en rättssäker handläggning och likabedömning. Riktlinjen omfattar bland annat hjälp till självförsörjning och beskrivningar kring förväntningar på den arbetslöse. Vi kan dock konstatera att det inte finns några dokumenterade rutiner för hur anvisning till arbetsmarknadsinsatser ska gå till.

Socialförvaltningen uppger att de har ett ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete. Vi kan dock konstatera att ledningssystemet saknar dokumenterade rutiner, utifrån ovan beskrivning.

Etablerade samverkansstrukturer och en tydlig ansvarsfördelning

Revisionsfråga 2: Säkerställer nämnden att det finns etablerade samverkansstrukturer för arbetsmarknadsinsatser, inklusive en tydlig ansvarsfördelning?

Nämnden kan, enligt 4 kap 4 § SoL, begära att den som får försörjningsstöd under viss tid ska delta i av nämnden anvisad praktik eller annan kompetenshöjande verksamhet om den enskilde inte har kunnat erbjudas någon lämplig arbetsmarknadspolitisk åtgärd.

Den kompetenshöjande verksamheten ska utveckla den enskildes möjligheter att i framtiden försörja sig själv. Verksamheten ska stärka den enskildes möjligheter att komma in på arbetsmarknaden eller, där så är lämpligt, på en fortsatt utbildning. Den ska utformas med skälig hänsyn till den enskildes individuella önskemål och förutsättningar.

lakttagelser

Som vi nämnt i tidigare kapitel tar socialsekreterare ett formellt beslut för insats på Jobbcentrum enligt 4 kap 4 § SoL eller enligt 4 kap. 1 § SoL för insats på Joar Socia.

Samverkan uppges ske strukturerat på flera olika nivåer. Exempel på samverkansstrukturer uppges vara arbetsmarknadsråd och lokusgrupp.

Det finns en samverkansrutin mellan Försörjningsstödsenheten och Jobbcentrum angående gemensamma klienter och deltagare. Syftet med samverkansrutinen är att förtydliga samverkansprocessen och främja kommunikation och informationsutbyte mellan handläggare vid Försörjningsstödsteamet och Jobbcentrum. Enligt uppgift vid intervju är målet att alla handläggare skall ses en gång per termin. Varannan vecka sker en struktur för samverkan mellan vissa professioner från ekonomiskt bistånd och Jobbcentrum. De intervjuade har lyft ett behov av en utökad samverkan mellan försörjningsstöd och Jobbcentrum.

Enligt uppgift vid intervju finns det sedan november 2022 en anställd processutvecklare som är placerad vid Arbetsmarknadsenheten med uppdrag att arbeta och stötta förvaltningsövergripande i kommunens arbete med att internt samverka för att få individer att närma sig arbetsmarknaden. Denna tjänst uppges ha tillkommit utifrån att ha identifierat ett utvecklingsbehov inom området.

Samverkan med Arbetsförmedlingen

Enköpings kommun och Arbetsförmedlingen i Uppsala län har tecknat ett lokalt samverkansavtal som gäller från 1 januari 2023 där fokus är på särskilt utsatta grupper och syftet är bland annat att påskynda individens etablering i arbetslivet.

Samverkansavtalet beskriver hur samverkan ska organiseras, där samverkan ska organiseras enligt ett strategiskt Arbetsmarknadsråd tillika styrgrupp med tre operativa arbetsgrupper (utbildning, arbetsmarknad, integration) kopplat till olika mål och inriktning.

Verktyg för samverkan

SMAIL - Skattning Mot Arbete i Länet

I Enköpings kommun har man genom samordningsförbundet Uppsala, erhållit utbildning och använder ett verktyg för att mäta progression hos kvinnor och män på deras väg mot arbetsmarknaden som kallas SMAIL; Skattning Mot Arbete i Länet. Utbildning till personal som arbetar med SMAIL, vänder sig primärt till personal som arbetar inom arbetsmarknadsområdet inom kommunerna. SMAIL användas i bedömningssamtal inom arbetsmarknadsenheten. SMAIL uppges vara Uppsala läns framarbetade metod

från det danska forskningsprojektet BIP². I Uppsala län har Samordningsförbundet och länets kommuner beviljats medel från EU för att implementera delar av BIP (definieras SMAIL).

Lokusgrupp

Parterna i Samordningsförbundet Uppsala län har valt att driva sin samverkan genom lokala utvecklingsgrupper i samtliga åtta kommuner. Respektive part utser sina representanter till lokusgruppen. I lokusgruppen lyfts samverkansfrågor ur ett lokalt perspektiv och parterna beslutar om fortsatt viljeinriktning. Insatsen "Jobbcentrum - din väg framåt", som beskrivits tidigare i rapporten, har en tillhörande styrgrupp och styrgruppen redovisar resultat till lokusgruppen.

Bedömning

Säkerställer nämnden att det finns etablerade samverkansstrukturer för arbetsmarknadsinsatser, inklusive en tydlig ansvarsfördelning?

Delvis.

Vi bedömer det utifrån att det finns strukturer för samverkan för både samverkan mellan kommunens aktörer och extern samverkan med exempelvis Arbetsförmedlingen.

Vi kan dock konstatera ett behov av utökad samverkan mellan försörjningsstöd och Jobbcentrum i syfte att i högre grad uppnå fungerande flöden för individer att komma till arbetsmarknadsinsatser.

Uppföljning på individnivå

Revisionsfråga 3: Säkerställer nämnden att det finns former för uppföljning av arbetsmarknadsinsatser på individnivå?

I detta kapitel belyser vi frågan om huruvida det finns en tydlig och systematiserad uppföljning på individnivå avseende de arbetsmarknadsinsatser insatser som ges.

Som tidigare nämnts kan nämnden begära att den enskilde deltar i praktik eller kompetenshöjande insatser för att närma sig egen försörjning. Socialnämnden har, enligt 4 kap. 5 § socialtjänstlagen rätt att avslå eller nedsätta ansökan om försörjningsstöd om den enskilde utan godtagbart skäl avböjer att delta eller uteblir från den kompetenshöjande verksamhet den anvisats till.

Mot bakgrund av bland annat ovanstående är det av vikt att följa upp de insatser som ges, för att en bedömning av rätten till bistånd ska kunna göras. I Socialstyrelsens handbok för ekonomiskt bistånd framgår att den dokumenterade planeringen kan utgöra utgångspunkt för uppföljning och utvärdering av om insatserna gett avsett resultat och om målet för den enskilde har uppfyllts. Socialstyrelsen framhåller att man i planen kan ange hur uppföljningen ska gå till och vem som ska följa upp vad och när.

² BIP/progressionsmättningsstudie som har undersökt vad som gör att individer med komplexa problem kommer ut i arbete.

I Socialstyrelsens handbok framgår vidare att uppföljningen av aktiviteter som är kopplade till rätten till bistånd ofta är av kvantitativ karaktär, med fokus på om personen har deltagit i insatsen i tillräckligt hög grad eller exempelvis sökt ett visst antal arbeten. Socialstyrelsen menar att socialtjänsten utöver detta även behöver följa upp om insatsen varit till avsedd hjälp för den enskilde. Att ta reda på hur personen själv upplever insatsen är en viktig del i den kvalitativa uppföljningen.

Iakttagelser

Enligt tidigare beskriven riktlinje för ekonomiskt bistånd ska vårdplaner och genomförandeplaner följas upp regelbundet och revideras vid behov. Genomförandeplaner delas med berörd verksamhet som tillhandahåller arbetsmarknadsinsats. De intervjuade socialsekreterarna har beskrivit att individer som uppbär ekonomiskt bistånd behöver redovisa sökta jobb i samband med sin ansökan om ekonomiskt bistånd. Inom försörjningsstöd har varje socialsekreterare systematiska ärendegenomgångar med sin teamledare. Det finns även drop-in-tider två gånger i veckan där teamledare kan stötta i ärenden.

Vid intervjuer har det framgått att i samband med uppstartsmöten på Jobbcentrum eller Joar Socia förmedlar socialsekreterare behov av uppföljning. Uppföljningsmöten genomförs med klienten och ansvarig handläggare på Jobbcentrum eller Joar Socia. Som beskrivits tidigare har Joar Socia en rutin för inskrivning, uppföljning och avslut av arbetsträning där det framgår hur ofta uppföljning ska ske. Det finns även en rutin för socialförvaltningens personal som beskriver hur beviljade öppenvårdsinsatser som beviljats som bistånd enligt 4 kap 1 § SoL ska följas upp. Insatser på Joar Socia fattas enligt 4 kap 1 § SoL. Försörjningsstöd och Joar Socia dokumenterar i samma verksamhetssystem. I verksamhetssystemet finns en funktion som möjliggör bevakning av att uppföljning av ärenden genomförs. Jobbcentrum dokumenterar inte i samma verksamhetssystem. I Jobbcentrums verksamhetssystem dokumenteras uppföljningar.

Närvarorapportering uppges löpande följas för insatser inom Joar Socia genom att arbetsledare rapporterar in närvaro månadsvis och uppges även vara som underlag inför utbetalning och handläggning av försörjningsstöd. För insatser inom Jobbcentrum sker inte närvarorapportering med samma systematik, utan där tar ansvarig handläggare/coach kontakt med ansvarig socialsekreterare ifall att en klient är frånvarande. De intervjuade uppger att det görs en individuell bedömning om eventuell frånvaro på Jobbcentrum ska påverka utbetalning av försörjningsstöd.

I Socialstyrelsens öppna jämförelser av ekonomiskt bistånd 2022 har Enköpings kommun inte besvarat frågorna som avser upprättade planer mot självförsörjning samt frågan om det genomförs individuella möten för utredning och planering.

Bedömning

Säkerställer nämnden att det finns former för uppföljning av arbetsmarknadsinsatser på individnivå?

Delvis.

Vi bedömer det utifrån att det i huvudsak finns former för arbetsmarknadsinsatser på individnivå genom vårdplaner/genomförandeplaner vilket tydliggörs i nämndens antagna riktlinje.

Vi kan dock konstatera att det saknas lokalt upprättade rutiner som tydliggör hur ofta och på vilket sätt den individuella uppföljningen skall gå till för insatser enligt 4 kap 4 § SoL. Uppföljningarna bedöms inte som helt systematisk eller strukturerad.

Uppföljning på aggregerad nivå

Revisionsfråga 4: Säkerställer nämnden en tillfredsställande uppföljning och återrapportering av de kommunala arbetsmarknadsinsatserna och dess resultat på en aggregerad nivå?

Utöver uppföljningen på individnivå betonar Socialstyrelsen i handboken för ekonomiskt bistånd även uppföljningen på verksamhetsnivå, i syfte att utveckla och säkra verksamhetens kvalitet.

I 6 kap. 6 § kommunallagen regleras nämndernas ansvar för att se till så att den interna kontrollen är tillräcklig och att verksamheten bedrivs på ett i övrigt tillfredsställande sätt. En viktig del i detta är att säkerställa att tillräcklig uppföljning och återrapportering sker från de olika verksamhetsområdena som nämnden ansvarar för. I detta kapitel belyser vi nämndens arbete med uppföljning av de kommunala arbetsmarknadsinsatserna på en aggregerad nivå.

lakttagelser

I kommun- och regiondatabasen Kolada kan utläsas att 57 % av deltagarna i kommunens arbetsmarknadsverksamhet under år 2021 avslutats till följd av att ha börjat arbeta eller studera. Detta är en ökning mot 2018 och 2019 års statistik, men en sjunkande trend jämfört med föregående året 2020 (73 %). Vid tid för vår granskning fanns inte statistik för år 2022 inrapporterat i Kolada för ovanstående statistik. Statistik från Kolada visar att andel ej återaktualiserade vuxna personer med försörjningsstöd ett år efter avslutat försörjningsstöd låg på 75 % 2022, vilket är en förbättring jämfört med år 2021 då andelen var 55 %.

Uppföljning på aggregerad nivå socialnämnden

Socialnämndens mål som utgår från de kommunövergripande målen framgår av dokumenten *Årsplan med budget 2023*³ samt i Socialnämndens långsiktiga plan 2020-2023. I årsplanen framgår att en av nämndens prioriteringar under 2023 är att bistå de hushåll som är beroende av ekonomiskt bistånd med insatser som leder till självförsörjning. Ett av socialnämndens mål 2023 är att "Arbetssökande i Enköping får stöd för att etablera sig på arbetsmarknaden eller i annan sysselsättning", vilket innebär att fler personer som har försörjningsstöd ska bli självförsörjande och att arbetet görs tillsammans med utbildnings- och arbetsmarknadsnämnd samt vård- och omsorgsnämnd.

³ Antagen 2023-02-16 § 36

I Socialnämndens långsiktiga plan 2020-2023 finns följande indikatorer och målvärden för att mäta mål "Arbetssökande i Enköping får stöd för att etablera sig på arbetsmarknaden eller i annan sysselsättning":

- Antal aktualiserade personer till Jobbcentrums insatser (målvärde 2023: uppnått 200, på rätt väg 150, ej uppnått 100)
- Ej återaktualiserade personer ett år efter avslutat försörjningsstöd (målvärde 2023 uppnått 85 %, på rätt väg 80 %, ej uppnått 78 %).

I socialnämndens årsbokslut med verksamhetsberättelse för verksamhetsåret 2022⁴ framgår att samarbetet har utökats mellan Joar Socia och försörjningsstödshandläggare vilket har lett till ett ökat inflöde av deltagare till Joar Socia. Vidare framgår att under 2022 har antalet personer som hanterar ekonomiskt bistånd utökats vilket i kombination med samarbetet med Jobbcentrum lett till att antalet hushåll i behov av ekonomiskt bistånd har minskat under 2022. Vidare framgår att det kommunövergripande målet om att "Arbetssökande i Enköping får stöd för att etablera sig på arbetsmarknaden eller i annan sysselsättning" är på rätt väg. Indikatorn som används för att mäta måluppfyllelse visar att 75 % av personer som avslutat försörjningsstöd har inte blivit återaktualiserade inom ett år. Målet var 85 %.

Genom protokollgenomgång för socialnämndens protokoll under perioden april 2022 till april 2023 framkommer att förvaltningschef har en stående punkt på sammanträdena där nämnden får information om betydande händelser inom verksamheten. Nämnden har 2023-01-24 § 20 tagit del av information om arbetet med försörjningsstöd.

Uppföljning på aggregerad nivå utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden

Utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden mål framgår av dokumenten *Årsplan med budget 2023*⁵ samt i *Utbildnings- och arbetsmarknadsnämndens långsiktiga plan 2020-2023*. I *årsplan med budget 2023* beskrivs att nämnden arbetar med målet "Arbetssökande i Enköping får stöd för att etablera sig på arbetsmarknaden eller i annan sysselsättning" genom att i samverkan med andra hjälpa människor som står utanför arbetsmarknaden att hitta en väg till studier, arbete eller annan sysselsättning. Nämnden beskriver att verksamheter som bedrivs inom Jobbcentrum ska byggas ut och att nya individuellt anpassade former för studier i kombination med praktik ska erbjudas.

I Utbildnings- och arbetsmarknadsnämndens långsiktiga plan 2020-2023 återfinns följande indikatorer och målvärden för att mäta mål "Arbetssökande i Enköping får stöd för att etablera sig på arbetsmarknaden eller i annan sysselsättning":

- Andel av Jobbcentrums deltagare som skrivs in på vuxenutbildning efter 6 månader (målvärde 2023: uppnått 50 %, på rätt väg 40 % <, ej uppnått 40 % >)

⁴ Fastställd av nämnden 2023-02-16 § 35

⁵ Antagen 2022-12-14 § 192

- Andelen inskrivna på Jobbcentrum som går från försörjningsstöd till studier, praktik eller arbete inom tolv månader. (Målvärde 2023: uppnått 100 %, på rätt väg 50 % <, ej uppnått 50 % >)

I utbildnings- och arbetsmarknadsnämndens verksamhetsberättelse för verksamhetsåret 2022⁶ framgår att det kommunövergripande målet om att "Arbetsökande i Enköping får stöd för att etablera sig på arbetsmarknaden eller i annan sysselsättning" är på rätt väg. Förvaltningen konstaterar att det finns ett fortsatt behov av arbetsmarknadsåtgärder för de som står långt ifrån arbetsmarknaden. En utmaning som framhålls är att hitta arbetsträningsplatser och praktikplatser, speciellt för de som inte kan arbeta mer än ett fåtal timmar i veckan. Indikatorn som används för att mäta måluppfyllelse visar att 32 % av andel inskrivna på Jobbcentrum går från försörjningsstöd till studier, praktik eller arbete inom tolv månader. Målvärdet är 100 %. Utfallet är lägre jämfört med de två föregående åren (2021 57 %, 2020 37,5 %). Det beskrivs att det är svårt att ge ett tillförlitligt resultat för indikatorer då avläsningarna inte är helt tillförlitliga och att mätmetoderna kan ha ändrats över tid.

Nämndens mål "I Enköping har vi väl fungerande metoder och arbetsätt för integrering" bedöms delvis på rätt väg. Resultatet för indikatorn som används för att mäta målet visar att andelen deltagare som går till arbete eller studier efter avslut i kommunala arbetsmarknadsåtgärder uppgår till 59 % år 2022. Målet var 80 %. Utfallet är bättre jämfört med föregående år.

Genom protokollgenomgång för utbildnings- och arbetsmarknadsnämndens protokoll under perioden april 2022 - maj 2023 har vi sett att enhetschef Arbetsmarknadsenheten informerar om aktuell statistik till arbetslöshetsnämnden vid två tillfällen (2022-06-15 § 123 samt 2023-12-14 § 206). Statistiken som redovisats var bland annat arbetslöshet i länet, jämförelse för kommuner och arbetslöshet i Enköping. Enhetschef redovisade även antal inskrivna på jobbcentrum samt vilken typ av aktivitet och hur många som avslutats samt avslutsorsak t ex jobb, studier eller åter till försörjningsstöd. Genom protokollgenomgången har vi sett att nämnden fått information om samverkansavtal med Arbetsförmedlingen samt information vid flertal tillfällen om insatsen OneDotZero.

Bedömning

Säkerställer nämnden en tillfredsställande uppföljning och återrapportering av de kommunala arbetsmarknadsinsatserna och dess resultat på en aggregerad nivå?

Ja.

Vi bedömer det utifrån att det inom socialnämnden och utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden finns formulerade mål med bäring på det granskade området, och uppföljning av dessa sker på ett strukturerat sätt framförallt inom ramen för nämndernas långsiktiga planer och verksamhetsberättelser. Vi kan dock konstatera att 2022 års måluppfyllelse för berörda nämnder inte har uppnåtts.

Vi kan vidare konstatera från statistik från Kolada att andel ej återaktualiserade vuxna personer med försörjningsstöd ett år efter avslutat försörjningsstöd låg på 75 % 2022, vilket är en förbättring jämfört med år 2021 då andelen var 55 %.

⁶ Godkänd av nämnden 2023-02-15 § 14

Utifrån genomförd granskning kan vi konstatera att det internt dock finns ett fortsatt behov av arbetsmarknadsåtgärder för de som står långt ifrån arbetsmarknaden. Exempelvis genom tillgång till arbetsträningsplatser och praktikplatser.

Samlad bedömning

PwC har på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Enköpings kommun genomfört en granskning av arbetet med att få individer som uppbär ekonomiskt bistånd till arbetsmarknadsinsatser.

Granskningens syfte har varit att bedöma om utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden samt socialnämnden säkerställer en ändamålsenlig process som leder till att individer som uppbär ekonomiskt bistånd får tillgång till arbetsmarknadsinsatser som kan leda till egen försörjning.

Utifrån genomförd granskning är vår samlade bedömning att utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden och socialnämnden **inte helt** har säkerställt en ändamålsenlig process som leder till att individer som uppbär ekonomiskt bistånd får tillgång till arbetsmarknadsinsatser som kan leda till egen försörjning.

Rekommendationer

Mot bakgrund av granskningsresultatet vill vi lämna följande rekommendationer till utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden och socialnämnden:

- att socialnämnden och utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden säkerställer att det finns upprättade rutiner för hur anvisning till arbetsmarknadsinsatser går till.
- att socialnämnden och utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden säkerställer en samverkan mellan försörjningsstöd och Jobbcentrum i syfte att i högre grad uppnå fungerande flöden för individer att komma till arbetsmarknadsinsatser.
- att socialnämnden säkerställer att det finns rutiner som tydliggör hur ofta och på vilket sätt den individuella uppföljningen skall gå till för insatser enligt 4 kap 4 § SoL.

Sammanfattande bedömningar utifrån revisionsfrågor

Revisionsfråga	Bedömning	
1. Säkerställer nämnden att det finns rutiner rörande tillgång till arbetsmarknadsinsatser?	<p>Delvis</p> <p>Vi bedömer detta utifrån att socialnämnden har en fastställd riktlinje för ekonomiskt bistånd för att säkerställa en rättssäker handläggning och likabedömning. Riktlinjen omfattar bland annat hjälp till självförsörjning och beskrivningar kring förväntningar på den arbetslöse. Vi kan dock konstatera att det inte finns några dokumenterade rutiner för hur anvisning till arbetsmarknadsinsatser ska gå till.</p> <p>Socialförvaltningen uppger att de har ett ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete. Vi kan dock konstatera att ledningssystemet saknar dokumenterade rutiner, utifrån ovan beskrivning.</p> <p>Vi kan vidare konstatera att vi inte tagit del av några styrande dokument från Jobbcentrum eller Joar Socia rörande tillgång till arbetsmarknadsinsatser. Enligt uppgift finns det tillgång till arbetsmarknadsinsatser inom Joar Socia och i något mindre omfattning inom jobbcentrum.</p>	
2. Säkerställer nämnden att det finns etablerade samverkansstrukturer för arbetsmarknadsinsatser, inklusive en tydlig ansvarsfördelning?	<p>Delvis</p> <p>Vi bedömer det utifrån att det finns strukturer för samverkan för både samverkan mellan kommunens aktörer och extern samverkan med exempelvis Arbetsförmedlingen.</p>	

3. Säkerställer nämnden att det finns former för uppföljning av arbetsmarknadsinsatser på individnivå?

Delvis

Vi bedömer det utifrån att det i huvudsak finns former för arbetsmarknadsinsatser på individnivå genom vårdplaner/genomförandeplaner vilket tydliggörs i nämndens antagna riktlinje.

Vi kan dock konstatera att det saknas lokalt upprättade rutiner som tydliggör hur ofta och på vilket sätt den individuella uppföljningen skall gå till för insatser enligt 4 kap 4 § SoL. Uppföljningarna bedöms inte som helt systematiska eller strukturerade.

4. Säkerställer nämnden en tillfredsställande uppföljning och återrapportering av de kommunala arbetsmarknadsinsatserna och dess resultat på en aggregerad nivå?

Ja

Vi bedömer det utifrån att det inom socialnämnden och utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden finns formulerade mål med bäring på det granskade området, och uppföljning av dessa sker på ett strukturerat sätt framförallt inom ramen för nämndernas långsiktiga planer och verksamhetsberättelser. Vi kan dock konstatera att 2022 års måluppfyllelse för berörda nämnder inte har uppnåtts.

Vi kan vidare konstatera från statistik från Kolada att andelen återaktualiserade vuxna personer med försörjningsstöd ett år efter avslutat försörjningsstöd låg på 75 % 2022, vilket är en förbättring jämfört med år 2021 då andelen var 55 %.

Utifrån genomförd granskning kan vi dock konstatera att det internt finns ett fortsatt behov av arbetsmarknadsåtgärder för de som står långt ifrån arbetsmarknaden. Exempelvis genom tillgång till

arbetsträningsplatser och
praktikplatser.

2023-05-30

Kristian Damlin

Malou Olsson

Uppdragsledare

Projektledare

Denna rapport har upprättats av Öhrlings PricewaterhouseCoopers AB (org nr 556029-6740) (PwC) på uppdrag av Enköpings kommun enligt de villkor och under de förutsättningar som framgår av projektplan från den 2023-01-11. PwC ansvarar inte utan särskilt åtagande, gentemot annan som tar del av och förlitar sig på hela eller delar av denna rapport.